

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 315. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612717232.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Dagen efter hiint Optrin med Gustav, før jeg endnu havde forladt min afdøde Fætters Huus, blev det mig meldt, at en fremmed Dame vilde tale med mig, dette undrede mig ikke, da det fulgte af min Stilling som Sagfører, at baade Mænd og Qvinder tidt forlangte mit Raad; men desmere overraskedes jeg, da den Fremmede traadte ind, thi det var ingen anden, end min Ungdomselskede selv. - »Ere vi 316 alene, saa Ingen kan høre, hvad jeg vil betroe Dem?« sagde hun med et frygtsomt Blik paa Døren, som jeg strax efter hendes Ønske lukkede i Laas. - »Antonia!« sagde jeg forbauset, »hvad bringer Dem til at besøge mig.« - »Jeg maatte vel komme,« sagde hun, »og dog er det ikke af Ubesindighed, jeg kommer, men efter fuldeste Overlæg.« - Nu taug hun stille et Øieblik, medens jeg betragtede hende med den høieste Deeltagelse, thi blussende, som hun stod der, sagtebævende, med det ædeltformede Aasyn, der halvt skiultes af det nedhængende Slør, virkede hun paa mig, som et forklaret Billede af min Ungdomskiærlighed. - »Antonia!« raabte jeg uvilkaarlig, »De seer ikke lykkelig ud.« - »Lykkelig!« svarede hun, »hvorledes kan jeg være lykkelig, jeg, som er opoffret, bedragen og forraadt! Og Vee over Dem, Franz! thi det er Dem, der i Forening med vor største Fiende har bedraget og opoffret mig.« - »Ak! jeg har elsket Dem meer end mit Liv,« sukkede jeg med en Følelse, der var stærkere, end min Beslutning. - »Ja, jeg veed, at du har elsket mig, dine Sange og dine Øine have sagt mig det, og du elsker mig endnu, ikke sandt?« sagde hun med et næsten vildt Blik, i det hun traadte mig nærmere og greb min Haand. - »Antonia,« raabte jeg forskrækket, »betænk, at De er bunden til en Anden!« - »Der er Intet at betænke,« svarede hun, »et Bedrag kan ikke binde Nogen; fra det Øieblik, jeg anede, hvad han nu selv offentlig har erklæret, da vendte min Kiærlighed tilbage til den, der frembragte det første Indtryk paa min Siæl, og som jeg kun ved en Vildfarelse havde forladt, og for at sige ham dette, er jeg kommen her.« - »For sildig,« raabte jeg, »vort Haab er svunden, som vore Barndomsdrømme.« - »Alt er endnu ikke tabt,« sagde hun, og saae sig igien om, ligesom for at være vis paa, at Ingen lyttede, »thi 317 jeg er beredt til at flygte med dig til et fremmed Land, hvorhen du vil, du skal raade for mit Liv og min Frihed; jeg vil skifte Religion, for at forenes med dig, ja jeg har allerede skiftet den, thi min afdøde Tantes Tro deler jeg i mit Hierte.« - »Men jeg deler endnu vore Fædres Meninger, Antonia!« - »O, i vor Venindes Tro kan jo ogsaa du blive salig, vær vis derpaa!« sagde hun med et sværmerisk Blik, »Gud vil det, thi han har skienket dig til mig, ja i den Nat du laae mellem Død og Liv, da bad jeg inderlig paa mine Knæe for din Frelse, da følte jeg ogsaa, at Herren hørte min Bøn, jeg følte, at en Gnist af mit eget Liv gik over i dit Bryst og smeltede Dødskulden om dit Hierte; min Bøn, min inderlige Villie har reddet dig, derfor tilhører du mig fra nu af og til evig Tid.«

Dog jeg har maaskee allerede længere, end jeg skulde, dvælet ved de Ord, der dengang undslap fra den skønne Sværmerindes Læber, jeg vil kun endnu lægge til, at jeg aldrig i mit Liv har været underkastet en Fristelse, der kan lignedes med denne, men Gud være lovet, formedelst en alvorlig Villie seirede jeg derover, og Herren lagde Overbeviisningens Kraft i mit Ord, saa det ogsaa lykkedes mig at forandre Antonias Beslutning. Med taarefulde Øine forlod hun mig, og trykkede kun til Afsked eet Kys mine Læber, det eneste, som Kiærligheden nogensinde har skienket mig.

»Det var din egen Skyld,« raabte Czernim, »du skulde have flygtet med hende, Munk, du skulde ikke, for en overmenneskelig Dyds Skyld, have opoffret din og hendes Lykke, liig en flau Romanhelt, kan du ikke begribe det?«

»Skulde jeg for en Lidenskabs Skyld have opoffret, hvad min himmelske Veninde meente at være Ret?« svarede Munken. »Skulde jeg have forført den, hun 318 elskede, til at træde et helligt Sacrament under Fødder? Derfra bevare mig Gud! thi vi ere ikke liig Luthers Tilhængere, hvis Hustruer gifte sig, medens Mændene endnu leve, dette maae vi tvertimod med den hellige Paulus, ja med den Herre Christus selv, erklære for en stor Ugudelighed og for en vildfarende Lære.

Da hun var gaaet, følte jeg en sand Tilfredshed og Fred i mit Inderste, og uagtet jeg aldrig skulde besidde min Elskede paa denne Jord, var dog Visheden om hendes Gienkiærlighed mig en kiær Tanke. Det forekom mig nu, som om jeg havde afgjort Alt med Verden, i hvis timelige Glæder jeg ikke mere havde nogen Deel, Haabet om det Tilkommende blev derfor min høieste Trøst, og Læsning i religiøse Skrifter min eneste Nydelse. Under denne Syssel randt det mig tidt i Hu, at Klosteret vel var den Bolig, der nu passede bedst for mig; ligeledes var der Noget i min Siæl, der forkyndte mig, at jeg paa intet Sted kunde virke mere for mine forfulgte Brødre, end paa den geistlige Talerstol.

Den Beslutning, jeg i Følge heraf fattede, meddeelte jeg til ingen af mine Bekiendte, thi min Veninde, den eneste, der heri kunde raade mig, var jo nu borte, og overhovedet har jeg tidt bemærket, at vore Venner vel staae ved vor Side med Raad og Daad i verdslige Anliggender, men at Mennesket som oftest befinder sig alene, ligesom i Dødens Øieblik, og ikke har andet at rette sig efter, end den Stemme, der taler i hans egen Barm, naar han skal afgjøre det Vigtigste, hvad han her i Livet har at foretage.

Da jeg var bleven enig med mig selv, opgav jeg mine Forretninger som Sagfører, og begav mig til den nyligoprettede Fristad Krakau, hvor jeg, efter en kort Prøvetid, indtraadte i den hellige Dominici Kloster, og jeg kan ikke sige, hvor bevæget jeg var, 319 da jeg første Gang betraadte den geistlige Talerstol. Jeg erfarede da med Glæde, at jeg ikke havde taget feil af mit Kald, thi hver Gang jeg med sand Andagt i Hiertet traadte frem for Menigheden, negte de Aanden mig aldrig den Bistand, uden hvilken al Tale kun er død og magtesløs, ligesom et Legeme, hvoraf Siælen er bortfløien.

Under Orgelets Toner, og ved det mægtige Lys, der udgaaer fra hvert Blad i den hellige Skrift, vaagnede ogsaa igien den poetiske Kraft i mit Indre, der i den senere Tid næsten bestandig havde slumret; mange Tanker opstode desuden hos mig, ved at vandre giennem Skovene og over de eensomme Heder, ved at see Menneskene i deres sidste og vigtigste Øieblikke, og ved at lytte til de gamle Sagn paa Folkets Læber. Alt dette har ligesom tvungen mig til at nedskrive adskillige saavel geistlige, som verdslige Digte, de sidste ere næsten alle blevne modtagne med Bifald, og tone endnu ofte paa Folkets Læber, de geistlige Sange ere mindre bekendte, og kun enkelte af dem, der ere nedskrevne paa Latin, synges med mine Foresattes Tilladelse i Krakaus Kirker.

Da jeg i nogle Aar havde levet blandt den hellige Dominici Disciple, blev baade jeg selv og flere af Brødrene opmærksomme paa en deilig Stemme, der sang i Chor med Nonnerne i Sta. Annaklosteret, og der i Kraft og Velklang overgik Alt, hvad vi i lang Tid havde hørt. Enkelte paastode desuden, at denne Stemme aldrig hævede sig mere fuldtonende, end naar mine egne Sange bleve siungne, og det syntes mig ogsaa selv, som om det, jeg i mine bedste Øieblikke havde følt, her gienlød med forklaret Røst; ja undertiden forekom det mig endog, som om denne siæfulde Sangerinde følte mine egne Ord dybere, end jeg selv havde følt dem.

320

Efter hvad jeg siden erfarede, havde Sangerinden vel funden en Tilflugt i hiint Kloster, men hun var endnu ikke indtraadt i de hellige Jomfruers Tal; dog fik hun for sin deilige Stemmes Skyld Tilladelse at synge med iblandt Nonnerne.

Denne deilige Røst hørte vi kun en eneste Sommer, men da Høsten kom, blev den svagere, og tilsidst forstummede den ganske.

Nogen Tid efter blev jeg hentet til Sta. Annaklosteret, hvor en syg Dame ønskede at skrifte for mig. Det var Antonia, som jeg her gienfandt paa Dødsengen; hun led af en Forstyrrelse i Blodsystemet, som Lægerne erklærede for dødelig, ogsaa hendes Bryst var angrebet.

»Jeg er ingen Nonne,« sagde hun, da jeg var alene med hende, »de have kun tilladt mig at synge med i deres Chor, og at boe iblandt dem. Men jeg er din Brud og ikke Christi, jeg gaaer nu hen og venter dig hisset, hvor ingen Misforstaaelse og intet Bedrageri adskiller os, kom snart efter, min Ven, bliv ikke forlænge paa Jorden!«

»Jeg maa blive, til mit Dagværk er endt, og til min Herre kalder mig,« svarede jeg.

Antonia fortalte mig nu sit Levnetsløb. »Da jeg erfoer Zeltners Bedrag,« sagde hun, »ansaae jeg ethvert Baand imellem ham og mig for brudt, og erklærede ham det ligefrem. Dette gav ham Anledning til at behandle mig som en Fange, og kun tvungen fulgte jeg ham til Warschau. Først efter flere Aar lykkedes det mig, uden hans Vidende, at see Grevinden af G., der nylig var bleven formælet med Storfyrsten, og at vinde hendes Velvillie. Da hun havde hørt Fortællingen om min Ulykke, skaffede hun mig strax Tilladelse til, med den lille Formue, min Tante havde efterladt mig, at søge Tilflugt i et Kloster, som jeg kunde vælge, hvor jeg vilde.

321

Hvorfor jeg valgte det i denne Stad, behøver jeg ikke at sige dig. Her har jeg nu levet et Aar blandt Nonnerne, der i Haab om, at jeg tilsidst vilde tage Sløret, og at de skulde arve min Formue, gjerne gave mig en Bolig imellem sig. I dette Aar saa jeg dig tidt, og hørte dine Taler, ja jeg lagde mig endog lidt efter det latinske Sprog, paa det jeg kunde forstaae dine geistlige Sange, men den meste Tid offrede jeg til Musiken og til at udvikle min Stemme, som dog nu igien er forsvunden.«

Efter Antonias Ønske vendte jeg siden hver Dag tilbage til hendes Sygeleie, og mærkede da vel, hvorledes Døden bestandig kom nærmere til hendes Hierte. Hun forlangte hver Gang, jeg kom, at være alene med mig, og jeg søgte, saagodt jeg var i Stand dertil, at forberede hende til det vigtige Skridt, hun snart skulde gjøre. I den sidste Tid syntes hendes Forstand at lide, og hun blandede ofte sine Indbildninger med Virkeligheden. »Flygt med mig til en afsides Ø i Sydhavet!« sagde hun saaledes i sin sidste Time, »der, hvor den Vilde vandrer med et Øie liig Skovduens, og med et Legeme liig den springende Panthers, der, hvor de røde Purpurskyer drage hen giennem Luften, hvor Palmerne voxer, og hvor Paradiisfuglen breder sin Vifte, og driver, som en himmelsk Seiler, for Vinden, men hvorhen intet jordisk Skib forvilder sig! O, jeg har læst meget om hine Lande i det stille uhyre Hav, hvor Perlemuslingen spinder sin Traad mellem Korallernes Grene; er det ikke derhen, Trækfuglen flyver i det sildige Efteraar, er det ikke der, hvor de Saliges Øer ligge?«

»Nei, det er ikke der,« svarede jeg, »der er vel en Drift, der drager os Alle ud i Verden, men dog vilde Trækfuglen i vort Bryst bedrage sig, hvis den troede, at hiin Drift kunde tilfredsstilles her paa Jorden; 322 her er det ene Land dog ikke stort bedre, end det andet, thi der er Synd og Sorg overalt, de rette Saliges Øer derimod finder du kun paa den anden Side af Graven, der hvor du nu snart skal seile hen, Antonia.«

»Ja, du har Ret,« sagde hun, »jeg mærker det vel, jeg føler alt det kolde Aandepust fra Havet, og langt borte vifte jo Palmerne, og jeg seer de glindsende Blomster og de store Purpurfugle, der flagre mellem Grenene, kan ikke ogsaa du see dem?«

»Jeg kan Intet see,« svarede jeg, og da jeg mærkede, det var paa Tiden, salvede jeg hende med den sidste Olie, og styrkede hende med den geistlige Bistand, som den Døende har Ret til at fordrø.

»Nu er min Sygdom borte,« sagde hun kort efter, og reiste sig halvt overende, »nu vil jeg synge dig en af dine Sange til Afsked, lad nu Nonnerne komme!« Paa mit Vink traadte da flere af Søstrene ind, til hvilke hun angav den Sang, der skulde synges. De begyndte nu, Antonia stemmede i med, og hendes Stemme, der nylig var svag, havde nu igien faaet Kraft og Klang, ligesom i forrige Tider; men det varede ikke længe, midt i Sangen blev hendes Stemme svagere, kort efter hørtes den ikke mere, og da det sidste Vers var til Ende, saae vi, at hun var død.

Siden erfarede jeg, at Zeltner lidt efter lidt havde erhvervet sig en temmelig Indflydelse i Warschau, men hans Vildhed og Raahed synes ogsaa bestandig paa den ny Bane at være tiltaget. Vi have for Resten alle tidt nok seet ham hos Starosten, og I ville nu begribe, at jeg, der kiendte en Deel af hans hemmelige Liv, uagtet han hader mig, dog undertiden kunde have nogen Indflydelse paa ham.

Dette blev mig saameget desletterende, da Storfyrstens Gemalinde, efter at have hørt Antonias Fortælling, 323 havde fattet Godhed for mig, hvorfor jeg engang, da hun paa kort Tid opholdt sig i Krakau, paa hendes Forlangende, blev hende forestillet. Siden har hun betient sig af mig, som et Redskab, til at udbrede hendes Velgierninger i disse Egne, saaledes kom jeg i nærmere Forbindelse med hende, og maa ofte skrive hende til; dette veed Major Zeltner, og det er vel især derfor, at han frygter mig.

Hermed ender den Deel af mit Levnetsløb, der giver Stof til en Fortælling, thi det er jo, som bekiendt, især Morgen- og Aftenskiæret, Malerne elske at fremstille, om Middagen fortrænger det stærkere Lys saavel de melanchoiske Skygger, som den himmelske Farveglands. Med Hensyn paa mit senere Liv vil jeg da kun bemærke, at jeg rigtignok bestandig, saavidt mine Evner tillode, næst Christi Lære har søgt imellem Folket at udbrede Kiærlighed til vort gamle Fædreland, saaledes som det i sin bedste Tid var; dog vilde naturligviis min Stemme være hendød paa Grændsen af dette Land, ligesom en svag Røst i Ørkenen, hvis ikke Andre, i hvis Barm Herren nedlagde et større Pund, end i min, havde virket rundt i Landet til det samme Maal.

Til sidst vil jeg, paa det I, mine Venner, ganske skulle kiende mig, betroe Eder Noget, som I kunne ansee for Sværmeri eller for Sandhed efter Godtbefindende: Jeg har den Overbeviisning, at min Ungdomselskede, skiøndt jeg selv saae hendes Dødskamp, endnu ikke aldeles har løsrevet sig fra Jorden, men at hendes Aand dvæler i Nærheden af os, og venter paa min, for at vi samlede kunne indgaae i den evige Salighed. Saameget er vist, at jeg ofte, og det især naar den store Nattevandrør paa Himlen staaer i sit fuldeste Lys, ved mit Leie seer en hvid Skikkelse, hvis Træk jeg troer at gienkiende, skiøndt de rigtignok ikke ere ganske tydelige, 324 denne Skikkelse staaer bøiet over mig, naar jeg vaagner, og viger først tilbage og forsvinder, naar jeg reiser mig op eller tiltaler den.

For Resten vækker hun aldrig den Rædsel hos mig, der ellers pleier at følge med slige Syn, jeg er snarere vel til Mode, naar jeg seer hende, og det bedrøver mig, naar hun længe har været borte; imidlertid anseer jeg det dog for min Pligt hver Dag at læse Siælemesser over hende, men det har hidtil kun lidet frugtet.